

Hey, Jóannes Nielsen – og takk fyri greinina

*Tí, at skriva, tað dugir tú. Við kendari áskoðan og bersøgnum stíli,
gilt kryddað við leysakøstum – tíðum niðast úr tunnuni.*

Arnstein Niclasen

Ikki hissini sveiggj

Nakað sum í nevaleiki, tá ið Tyson reiggjar nevan, ið tibetur ikki rakar grúkin hjá hinum líka meint hvørja ferð. Eins og tá ein vinur okkara hvessir pennin í mestsum “islamskari” vreiði, um nakar bara andar ímóti onkrum ávísingum “profeti” í hansara politiska hugaheimi.

Har ið sipini kunnu vera bæði beinrakin, boysin ella bara barnslig, um onkur hætтар sær at nevna kend nøvn sum Hoydal, Patursson ella Kirkjubø.

Ov treystligt

Hetta orðalagið kenst heldur herskin biti at svølgja fyri mong, sum kanska vita betri frá at siga, at hesi avvarðandi - so “fordømdu” – eru eins og onnur medmenniskju “fødd av kvinnu” bæði arbeidssom og reiðilig hampa-fólk at samstarva við.

Eisini hóast summi teirra kunnu vera befongd við eina til vinstru horvda og loyvda lívsáskoðan.

Og sum tey síðani bera fram á torg, kanska merkt av fedranna vali av uppaling ella sum arva-eind - ella beint tað øvuta - í hvøssum andgletti til fedranna “avoldaðu” heimsmynd.

Ávirkan heimanífrá

Vit eru øll alsamt undir ávirkan frá ungum av, og ikki minst meðan vitskan so líðandi víðkast (vit vóru 7 systkin), og meðan ein hoyrir gløgga próvførslu - bæði frá væl til høgru og heilt frá vinstru av – so ber tó einum væl til at velja onkra aðra uppfatan, sum t. d. tað kenda skandinaviska fólkaræðið, ið riggar – og helst ikki verri.

Bókin “Svik”

Nei, eg havi ikki lisið ritverkið “Svik” enn, og títt ummæli gav mær ikki beinleiðis nakað brell. Tað var næstan sum at hyggja í facit-listan - áðrenn at líkningin skal loysast.

Og ikki er bókin stutt heldur. Ein vinur mín plagdi at minna næmingar sínar á tað, sum von Goethe, gamli segði:

“In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister”. (Tað er í avmarkingini, at tann sanni meistarinn finst) og við ábending til kendu yrkingina: “Über allen Gipfeln ist Ruh...”.

Á afturgróðar gøtur

Nei, eg valdi heldur í hesum corona-kyrrindum at fara aftur á afturgróðar skaldagøtur við at endurlesa 3-bóka-verkini bæði – hjá Thorkild Hansen um “fordømda nazistin”, Knut Hamsun, (sum Thorkild væntaði sær Nobelprisin fyri; men fekk í staðin alt Noregslund upp á nakkan) og hjá Hanusi Andreasen Kamban um roynda, mál-gylta meginskald okkara, Janus Djurhuus.

Hvat er eitt skald? Jú, Søren Kierkegaard svarar: “Et ulykkeligt Menneske, der glemmer dybe Qvaler i sit Hjerte, men hvis Læber ere dannede saaledes, at idet Sukket og Skriget strømme ud over dem, lyde de som en skøn Musik”.

Í stórum ritverkum umgangast endurtøkur ikki. Men tað rós má ein geva Hanusi, skyldmanni, at summar orðingar hansara eru so framúr snøggar, at tær næstan eru “parfumeraðar” (!).

Próvførslur

Eg ætli ikki at íbirta nakað nýtt religiønskriggj; tað hevur verið ríkiligt av um lond - og ofta á tunnum gleri.

Minnist ein so “sannførdan”, sum mitt í 1960’-unum í Kjøpinhavn vildi sannføra meg um, at Jesus var tann fyrsti og sannasti kommunisturin, ið til hevði verið, og hetta tí at tann fyrsta samkoman (Áps. 2) býtti alt javnt ímillum síni eftir tørvi.

Men, tá ið andøvt varð - um at “Tann ein-sami Galilearin” ikki kundi tøvast niður í nakra mannaskapta, politiska ideologi, við ábending til líknisið um talentirnar (Matt. 20), ið ikki sørt kennist kapitalistiskt - tá fór viðkomandi heldur hugstoyttur á dyr.

Meðan André, bróðir, (1938-2013), ið var hjástaddur (og sum eg stóðugt enn sakni sáran - vit løsu í uppvøkstrinum bæði nógv og breitt), hann læt ikki við seg koma - tí at talan var einfalt um - vitan og argumentir.

Vitan

Tí, álvaratos, Jóannes, hvat veitst tú eitt nú um: “ópasturiseraðan kristindóm úr tí stóra Betesda-júgrinum”? Eitt so herligt puristiskt nýyrði - við politiskum snerti og vanligum føroyskum, rasistiskum undirtóna?

Tí um tú nú ikki hevur leskað ein dropa úr hesum famøsa “júgri”, er talan tá ikki um enn ein “Tyson-neva” – sum súsar fjart fram við vanganum?

Ja, sum minnir um Hans Paula Johanne-sen (hjá Mortani í Hvannasundi) sum orðkringur greiddi frá eini hættiligari yvirísing av trolaranum “Fiskanesi” yviri undir ísbrúnni; men tá ið journalisturin andøvdi ímóti, mælti tann hittinorðaði Hans Pauli: “Tú, sig mær oyn ting: VART tú har? HANS PAULI var har!”

Rættarskipan

Ætlan mín er als ikki at forsvara nøkur ólíkindi ella lata meg reita upp av hissini orðavavstri.

Tí er nakað óreint farið fram har í bankanum, so ber til at kæra (sum Bøurinn hótti Áarstovumannin við - at melda til sýslumannin um stuldur!) við heimild í okkara norrønu samfelagsskipan, sum riggar – hóast feilir og føll – um ágangur kennist einum ov rangur.

J. F. Kjølbro

Og Kjølbro, sjálvur, fær í ummæli tínum eitt (privat) “gypp” frá Williami Heinesen. Vit brøður løsu WH á tamb í uppvøkstrinum, stuttsøgur hansara lesi eg enn og javnan hansara yrkingar, ið mangar eru eina vitjan verdar. Eitt nú tað kosmiska listaverkið: “Thi natten kommer”.

Men eingin eigur tó hinvegin at gloyma, at WH var framúr skemtari, sum hansara keipumyndir væl og neyvt avdúka.

Ymist er

Summi gifta seg til eina meira høgliga politiska meining - og kanska til eitt starv við. Onnur dáma onkursvegna – sær fjálgt til fyrimunar – at vera í ætt við kenda megin íverksetaran Jógvan Kjølbro – sum brúkti alt sítt lív í margfaldum vinnum (og klárði seg væl betur har enn WH o. fl.) – og

so knæseta hesi – tó allíkavæl – eitt merki-ligt, óskilgreinað stikni til alt tað, sum var innasta mál og mið í lívinum hjá J. F. Kjølbro?

Langt av landi

Men longst av landi skotin ert tú, Jóannes, tá tú loksins metir um “Klaksvíks-sálina” og tann danska læknan Olaf Halvorsen.

(Citat): “ ... ið var skipaðar nazistur, og sektaður av tí danska læknafelagnum. Sum ... klaksvíksingar gjørdur manngarð um, tí teir vildu ikki av við hann. Men málið var alt ov lítið til at skaka bæði himmal og jørð! Í dag haldi eg, at tað ber til at siga, at Klaksvíksstriðið líka so nógv var ein løgin patologiskur (t.e. sjúkligur, viðm. an) tilburður, sum eitt fólkaræðisligt krav.”

Olaf Halvorsen

Jú, Halvorsen stóð sum ein maður við tað, at hann – eins og mong onnur ung tá TÓKU FEIL – og at hann eini 1-2 ár var limur í Danmarks Nationalsosialistiske Arbejd-

erparti, DNSAP, men at hann meldaði seg út úr flokkinum – tá betri vitandi – eftir at Danmark varð hersett tann 9. apríl 1940!

Men eftir krígsløk – og uttan skugga av lógligari heimild – gjørdi danska læknafelagið seg upp til at spæla dómsvald (við ongum juristi í ráðnum), og har hildu teir m.a. Olaf Halvorsen’sa lív og lagnu upp móti ljósinum.

Og hóast at teir einki ákæruvert funnu við atferð Halvorsens – bæði undan og undir krígunum – so “dømdu” teir hann tó til at gjalda SÆR SJÁLVUM fundarpening fyri henda tragi-komiska og heimildarleysa ágangin – íalt: 601 krónu og 50 oyru – fyri teirra sjálvskafta commers!

Hevnd

Og fyri hesa tápuligu rokning vildi læknafelagið í blindari hevnisøku totalt oyðileggja alla evnaligu læknaleið Halvorsens – og tað fyri lívið.

Jú, Halvorsen bleiv koyrdur úr læknafelagnum! Og fekk heldur ikki “grið” sum aðrir – tí hann vildi ikki søkja um náði fyri nakað, ið hann ikki var sekur í – frá hesi teygjuni av “Komiska-Ali-dómarum”.

Fakta er

Tann danski nazi-flokkurin, DNSAP, hevði við krígsbyrjan 5.000 limir, og heilar 20.000 limir á vári í 1943 (men ongan Halvorsen sum lim!) – og hetta meðan helst flestu danir framvegis – eins og ríkisstjórnin sjálf – hildu við Hitleri.

Ja, hesi frøddust stóðugt um framgongd Hitlers á hermótunum – heilt fram til tað tók at dragna. Og líka fram til at ein vanligur fólkahópur reisti seg ímóti tí týska hersetingarvaldinum (og stjórnin legði frá sær) tann 29. august 1943 – ið ikki sørt minti um Læknasstriðið(!).

Og við krígsløk vóru framvegis umleið 12.000 limir í DNSAP! So har skuldi verið nokk av “nazistum” at rivið í og “dømt” hjá tí sjálvrættvísa læknafelagnum. Men so varð ikki.

So ónt var tað

Ein markleysur frekleiki varð framdur móti OH – og móti norðuroyingum við. Halvorsen vildi vitiliga ikki gjalda fyri henda glantrileik læknafelagsins (og tað hevði hvørki tú, Jóannes, ella eg, heldur gjørt!).

Tí – um Halvorsen rindaði hesa rokning – so var afturundirgerðin eyðvitað, og klár sum sólin, fyri alla eftirtíð – : “Ja, men, var har ikki nakað um okkurt – eitt ella annað – ódámlegt..!?”.

Júst so sum leti- og slatrivættið, Tumm-as, gjørdi ímóti heiðursmanninum Ketli í sambandi við lívlát Lias Berints – í “Feðgar á ferð”.

Var málið ov lítið?

Meinar tú, veruliga, at málið var ov lítið til at taka í álvara? Ein so ovurhonds læknalig seigpíning av norðuroyingum frá teim há-stóru donsku/føroysku embætismonnun-